

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ ALYTAUS PATAISOS NAMUS

2020-04-30 Nr. 4D-2019/1-274
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstaigoje tiriamas X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundas (toliau vadinama ir – Skundas) dėl Alytaus pataisos namų (toliau vadinama ir – Alytaus PN) pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai nagrinėjant prašymą.

2. Skunde, be kitų aplinkybių, nurodyta:

„[...] kreipiuosi su skundu dėl Alytaus PN [...] pareigūnų veiksmų [...] netinkamai nagrinėjant mano prašymą [...]. [...] 2019-02-18 d. direktoriui [...] įteikiau prašymą 2019-02-18 Nr. 97/662. Prašyme aiškiai suformulavau aplinkybes, prašyme nurodžiau, kad išsaugotų uždaroje zonoje kamerų tipo patalpose koridoriuose filmuotą medžiagą, kaip daiktinį įrodymą. [...] kadangi aš nuo 2019-02-11 iki 2019-02-15 nebuvau išėjęs iš 16 kameros. Tik du kartus į drausmės komisiją. 2019-02-25 Nr. 363-232 pateikė atsakymą į mano prašymą. [...] atsakyme nėra nurodyta, kodėl pareigūnai atsisako išsaugoti daiktinį įrodymą [...]. [...] prašymo atsakyme yra nurodyta tik, kad Alytaus PN [...] vaizdo stebėjimo sistemos įrašai [...] saugomi tam tikrą laiką [...]“(šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo įvertinti Skunde aprašytus pareigūnų galimai padarytus pažeidimus.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Nustatytos tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierius 2019-03-08 raštu Nr. 4D-2019/1-274/3D-595 kreipėsi į Alytaus pataisos namų administraciją, prašydamas informuoti, ar Pareiškėjas 2019 m. vasario 18 d. (gautas ir užregistruotas 2019 m. vasario 18 d., rašto Nr. Nr. 97/662) su skundu kreipėsi į Alytaus PN administraciją, jeigu taip, pateikti prašymo ir atsakymo į jį kopijas.

4.1. Alytaus PN administracija 2019-03-19 raštu Nr. 8-2837 pateikė Seimo kontrolieriaus prašomų dokumentų kopijas.

4.2. 2019-02-18 Pareiškėjo prašyme adresuotame Alytaus PN, Pareiškėjas prašo: „[...] išsaugoti filmuotą medžiagą [...] kamerų tipo patalpų koridoriuose nuo 2019-02-11 d. 11.00 val. iki 2019-02-15 15 val. kadangi šios filmuotos medžiagos reikės pateikti teismui kaip įrodymo [...]“.

4.3. 2019-02-25 raštas Nr. 363-232 (Alytaus PN administracijos pateiktas atsakymas adresuotas Pareiškėjui), kuriame nurodyta:

„Alytaus PN administracija Jūsų prašymą išnagrinėjo. Informuojame Jus, kad vadovaujantis

Alytaus PN direktoriaus 2018-09-26 Nr. 1-264 „Dėl vaizdo stebėjimo kamerų sistemos priežiūros“ vaizdo stebėjimo sistemos įrašai sistemos laikmenose saugomi atitinkamą laiką. [...]“

Atsižvelgiant į pirmiau minėtą Jūsų prašymą dėl vaizdo medžiagos išsaugojimo, tenkintinas nebus. [...]“

Skundo tyrimui reikšmingi teisės aktai

5. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau vadinama ir – VAI):

3 straipsnis. „Viešojo administravimo principai“ – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...] 2) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; [...] 4) nepiktnaudžiavimo valdžia. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint šio įstatymo nustatyta tvarka suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus, siekiant kitų, negu įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatyta, tikslų; [...] 13) *išsamumo*. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį. [...]“

6. Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo (toliau vadinama – TGIĮ):

1 straipsnis. Įstatymo tikslas ir taikymas – „1. Šio įstatymo tikslas – nustatyti asmenų teisės gauti iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, įmonių, viešųjų įstaigų ir šių subjektų asociacijų, jei šios asociacijos įsteigtos bendrojo intereso poreikiams, kurie nėra pramoninio ar komercinio pobūdžio, tenkinti (toliau – šių subjektų asociacijos), nurodytą šio įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje, informaciją, nurodytą šio įstatymo 5 straipsnyje, ir dokumentus, kuriais jos disponuoja ar (ir) kuriuos tvarko vykdydamos įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatytas funkcijas (toliau – viešojo funkcija), įgyvendinimo priemones ir tvarką“;

3 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos – „1. **Dokumentas** – institucijos veikloje užfiksuota informacija ar jos dalis, nepaisant jos pateikimo būdo, formos ir laikmenos, įskaitant registro duomenis, registro informaciją, registruoti pateiktus dokumentus ir (arba) jų kopijas, valstybės informacinės sistemos duomenis“;

4 straipsnis. Institucijos pareiga teikti dokumentus pareiškėjams – „1. Institucijos privalo teikti pareiškėjams ar jų atstovams (toliau – pareiškėjas) dokumentus, išskyrus šio įstatymo ir kitų įstatymų nustatytus atvejus“;

6 straipsnis. Dokumentų teikimo principai – „1. Institucija, teikdama dokumentus, vadovaujasi šiais principais: 1) dokumentų išsamumo – pareiškėjui turi būti pateikti visi pagal teisės aktus teiktini jo prašymo turinį atitinkantys dokumentai; 2) dokumentų tikslumo – pareiškėjui teikiami dokumentai turi atitikti institucijos disponuojamus dokumentus; 3) teisėtumo – institucijos veiksmai teikiant dokumentus grindžiami šiuo ir kitais įstatymais ar kitais norminiais teisės aktais; 4) objektyvumo – institucijos darbuotojai, teikdami dokumentus, turi būti nešališki ir objektyvūs; 5) pagalbos – pareiškėjams teikiama pagalba įgyvendinant teisę gauti dokumentus; 6) dokumentų prieinamumo – sudaromos palankios sąlygos pareiškėjams naudoti dokumentus neatsižvelgiant į jų veiklos tikslus ir teisinę formą, o prireikus nustatomos tik būtiniausios teisinės, techninės ir (arba) finansinės dokumentų teikimo pareiškėjams sąlygos; [...]“;

15 straipsnis. Atsisakymas pateikti dokumentus – „1. Institucija atsisako pateikti pareiškėjui dokumentus, jeigu: 1) tas pats pareiškėjas pakartotinai prašo tų pačių dokumentų, kurie jam jau buvo pateikti; 2) prašomi dokumentai yra paskelbti institucijos interneto svetainėje, visuomenės informavimo priemonėse, taip pat naudojant elektronines priemones; tokiu atveju per 3 darbo dienas nuo prašymo gavimo institucijoje dienos pareiškėjui nurodomas jų paskelbimo šaltinis; 3) pagal pareiškėjo prašymą reikėtų specialiai adaptuoti, apdoroti ar kitaip perdirbti dokumentus ir tai būtų

susiję su neproporcingai didelėmis darbo ir laiko sąnaudomis; 4) šio įstatymo 12 straipsnio 4 dalyje nustatyta tvarka paprašius patikslinti ir (ar) papildyti prašymą, pareiškėjas jo nepatikslina arba patikslinto prašymo turinys yra nekonkretus; 5) institucija prašomų dokumentų tvarkymą nutraukė pasikeitus institucijos funkcijoms; 6) nėra galimybės nustatyti pareiškėjo tapatumo; 7) pareiškėjas kreipiasi dėl dokumentų, kurių teikimui šio įstatymo nuostatos netaikomos šio įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje nurodytais atvejais. 2. Jeigu institucija nustato šio straipsnio 1 dalyje nurodytus atsisakymo pateikti dokumentus pareiškėjui pagrindus, ji per 3 darbo dienas nuo prašymo gavimo institucijoje dienos priima sprendimą dėl atsisakymo pateikti dokumentus pareiškėjui. Nustačiusi, kad yra pagrindas atsisakyti pateikti jam dokumentus, institucija kitą darbo dieną nuo sprendimo priėmimo apie tai privalo pranešti pareiškėjui, nurodyti teisinį pagrindą ir informuoti apie šio sprendimo apskundimo tvarką. [...].“

7. Prašymų ir skundų nagrinėjimo ir asmenų aptarnavimo viešojo administravimo subjektuose taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-08-22 nutarimu Nr. 875 (toliau vadinama – Taisyklės), nustatyta:

„35. Atsakymai į prašymus parengiami atsižvelgiant į jo turinį:

35.1. į prašymą suteikti administracinę paslaugą – išduoti dokumentą, jo kopiją, nuorašą ar išrašą, patvirtinantį tam tikrą juridinį faktą, – atsakoma suteikiant prašomą administracinę paslaugą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys;

35.2. į prašymą pateikti institucijos turimą informaciją atsakoma pateikiant prašomą informaciją Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ar savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo nustatyta tvarka arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys;

35.3. į prašymą priimti administracinį sprendimą – atsakoma pateikiant atitinkamo priimto dokumento kopiją, išrašą ar nuorašą arba nurodomos atsisakymo tai padaryti priežastys; [...].“

8. Alytaus PN direktoriaus 2018-09-26 įsakymo Nr. 1-264 „Dėl vaizdo stebėjimo kamerų sistemos priežiūros“

3.2. *punktas* – „[...] Apsaugos ir priežiūros skyriaus specialistams [...] vaizdo stebėjimo sistemos įrašus sistemos laikmenose saugoti ne ilgiau kaip penkias paras dėl ribotų techninių galimybių. Išimtiniais atvejais atskiri vaizdo stebėjimo sistemos vaizdo įrašai gali būti saugomi ir ilgiau; [...].“

Lietuvos Respublikos teismų praktika

9. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau vadinama ir – LVAT) 2008-11-19 nutartyje administracinėje byloje Nr. A556-1898/2008, 2008-12-19 nutartyje administracinėje byloje Nr. A756-2036/2008, 2012-03-22 nutartyje administracinėje byloje Nr. A502 -212/2012 ir kt. yra nurodęs:

„Sprendimo priėmimo faktinis pagrindas ir individuali argumentacija turi būti žinomi ne tik viešojo administravimo subjektui, priimančiam sprendimą, bet ir asmeniui, kurio atžvilgiu jis priimamas. Individualus administracinis aktas paprastai turi būti toks, kad iš jo būtų galima suprasti visuomeninių santykių esmę, subjektus, dalyvaujančius šiuose santykiuose, kad būtų aiškus tų visuomeninių santykių teisinis kvalifikavimas. Visiškai nesilaikant minėtų nuostatų ar laikantis tik iš dalies, kyla pagrįsta abejonė dėl tokio administracinio akto teisėtumo bei pagrįstumo, įgalinanti teismą, nagrinėjantį tokią bylą, skundžiamą viešojo administravimo subjekto individualų administracinį aktą panaikinti.“

Tyrimo išvados

10. Pareiškėjas Skunde Seimo kontrolieriui pranešė, kad 2019-02-18 su prašymu kreipėsi į Alytaus PN administraciją, prašydamas išsaugoti filmuotą vaizdo medžiagą, kurią norės pateikti

teismui kaip įrodymą, tačiau administracija atsisakė tenkinti jo prašymą, o pateiktas atsakymas neišsamus.

11. VAI 3 straipsnyje įtvirtinti principai, kurių privalo laikytis viešojo administravimo subjektai. Vienas iš principų – išsamumo, reiškiantis, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį. Taisyklių 35 punkte irgi numatyta, jog atsakymai į prašymus parengiami atsižvelgiant į jų turinį (šios pažymos 5–6 punktai).

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas 2019-02-18 kreipėsi su prašymu išsaugoti koridoriuose filmuotą medžiagą, kurios jam reikės kaip įrodymo kreipiantis į teismą, prašyme Pareiškėjas nurodė konkretų filmavimo laikotarpį: nuo 2019-02-11 iki 2019-02-15. Alytaus PN 2019-02-25 raštu Nr. 363-232 parengė Pareiškėjui atsakymą, kuriame nurodė, kad vadovaujantis Alytaus PN direktoriaus 2018-09-26 įsakymu Nr. 1-264 „Dėl vaizdo stebėjimo kamerų sistemos priežiūros“ vaizdo stebėjimo sistemos įrašai sistemos laikmenose „saugomi atitinkamą laiką“, todėl prašymas dėl vaizdo medžiagos išsaugojimo nebus tenkinamas.

Skundo tyrimo metu įvertinus Alytaus PN direktoriaus 2018-09-26 įsakymo Nr. 1-264 „Dėl vaizdo stebėjimo kamerų sistemos priežiūros“ 3.2 punktą kuriame nurodyta, jog „[...] Apsaugos ir priežiūros skyriaus specialistams [...] vaizdo stebėjimo sistemos įrašus sistemos laikmenose saugoti ne ilgiau kaip penkias paras dėl ribotų techninių galimybių. Išimtiniais atvejais atskiri vaizdo stebėjimo sistemos vaizdo įrašai gali būti saugomi ir ilgiau; [...]“, paaikškėjo, kad Alytaus PN vaizdo stebėjimo įrašai įstaigoje yra saugomi ne ilgiau kaip penkias paras ir tik išimtiniais atvejais – ilgiau. Skundo tyrimo metu nustatyta, jog Pareiškėjas į Alytaus PN su prašymu kreipėsi 2019-02-18, prašydamas išsaugoti vaizdo stebėjimo kamerų medžiagą, užfiksuotą nuo 2019-02-11 iki 2019-02-15 dienos, taigi prašomas laikotarpis yra šiek tiek ilgesnis nei Alytaus PN įsakyme numatytas vaizdo stebėjimo sistemos įrašų saugojimo terminas, t. y. nuo 2019-02-11 buvo praėjusios daugiau nei 5 dienos, tačiau nuo 2019-02-15 praėjo vos 3 dienos.

Vertinant Alytaus PN atsakymą Pareiškėjui, konstatuotina, kad, nagrinėjant Pareiškėjo prašymą buvo vadovautasi Alytaus PN direktoriaus 2018-09-26 įsakymu Nr. 1-264 „Dėl vaizdo stebėjimo kamerų sistemos priežiūros“, tačiau pateiktas atsakymas paremtas abstrakčiais teiginiais, neatsakant į Pareiškėjo klausimą, nenurodant konkrečios priežasties, kodėl filmuota medžiaga negali būti išsaugota, atsakyme pateiktas teiginys, jog įrašai saugomi atitinkamą laiką, nepaaikškina Pareiškėjui, kokį konkretų laiką Alytaus PN vaizdo įrašai yra saugomi.

12. Alytaus PN yra viešojo administravimo subjektas, todėl, nagrinėdami pareiškėjų prašymus, be specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis ir kitų viešojo administravimo srityje taikomų teisės aktų, įskaitant ir TGIĮ. Pagal nustatytą teisinį reglamentavimą, kiekvienas asmuo turi teisę gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų. Ši informacija yra teikiama TGIĮ nustatyta tvarka.

TGIĮ 15 straipsnyje yra nurodytas baigtinis sąrašas pagrindų, kuriems esant įstaigos turi teisę atsisakyti teikti pareiškėjams jų prašomą informaciją, t. y., jeigu pagal pareiškėjo prašymą reikėtų sukurti dokumentus arba informacijos rinkmenas ir tai būtų susiję su neproporcingai didelėmis darbo ir laiko sąnaudomis; prašymo turinys yra nekonkretus; tas pats pareiškėjas pakartotinai prašo tos pačios informacijos; prašoma informacija jau buvo viešai paskelbta; įstaiga tam tikros informacijos rinkimą ir tvarkymą nutraukia pasikeitus įstaigos funkcijoms, ir kt. Be to, visais atvejais, jeigu įstaiga atsisako pateikti informaciją, pareiškėjui per 3 darbo dienas išsiunčiamas apie tai pranešimas, kuriame nurodoma atsisakymo priežastis ir sprendimo apskundimo tvarka.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad atsakymą apie tai, kad atsisako tenkinti Pareiškėjo 2019-02-18 prašymą, Alytaus PN pateikė tik 2019-02-25, t. y. praėjus daugiau nei 3 darbo dienų terminui.

Šios aplinkybės leidžia teigti, kad Alytaus PN pareigūnai sprenddami Pareiškėjo prašymo

tenkinimo / netenkinimo klausimą nesivadovavo TGIĮ, t. y., nevertino, ar yra / nėra šio įstatymo 15 straipsnyje nustatytų teisinių pagrindų atsisakyti teikti Pareiškėjo prašomą informaciją; jei TGIĮ 15 straipsnyje nustatytų teisinių pagrindų atsisakyti teikti informaciją nenustatyta – Alytaus PN privalėjo suteikti Pareiškėjui jo prašomą informaciją, t. y., vaizdo medžiagą; jei nustatyta – turėjo priimti sprendimą ir pranešti apie tai Pareiškėjui, per teisės aktuose numatytą terminą, nurodant teisinį pagrindą bei sprendimo apskundimo tvarką.

13. LVAT savo jurisprudencijoje yra konstatavęs, kad sprendimo priėmimo faktinis pagrindas ir individuali argumentacija turi būti žinomi ne tik viešojo administravimo subjektui, priimančiam sprendimą, bet ir asmeniui, kurio atžvilgiu jis priimamas. Individualus administracinis aktas paprastai turi būti toks, kad iš jo būtų galima suprasti visuomeninių santykių esmę, subjektus, dalyvaujančius šiuose santykiuose, kad būtų aiškus tų visuomeninių santykių teisinis kvalifikavimas. Visiškai nesilaikant minėtų nuostatų ar laikantis tik iš dalies, kyla pagrįsta abejonė dėl tokio administracinio akto teisėtumo bei pagrįstumo. Taigi, šiuo konkrečiu atveju, teikiant Pareiškėjui atsakymą, kurį rengiant vadovaujamosi Alytaus PN direktoriaus įsakymu (šios pažymos 8 ir 11 punktai), teisės akto turinys turėjo būti žinomas ne vien Alytaus PN pareigūnams, bet ir Pareiškėjui.

14. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Alytaus PN administracija, neteikdama Pareiškėjo prašomos informacijos, t. y., vaizdo medžiagos, ir pateikdama neišsamų atsakymą bei nesilaikydama TGIĮ numatytų terminų (šios pažymos 12 punktas), pažeidė Pareiškėjo teisę gauti informaciją, todėl Pareiškėjo skundas dėl Alytaus PN pareigūnų veiksmų (neveikimo), nepateikiant prašomos informacijos, t. y. vaizdo medžiagos, pripažįstamas pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

15. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia:

X skundas dėl Alytaus pataisos namų pareigūnų veiksmų (neveikimo), netinkamai nagrinėjant prašymą, pripažįstamas pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJA

16. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Alytaus pataisos namų direktoriui rekomenduoja:

užtikrinti, kad ateityje teikti informaciją būtų atsisakoma Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo nustatytais tvarka ir terminais, laikantis išsamumo ir kitų viešojo administravimo principų.

17. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas